

den 8.6. 2008

Henvendelse fra Fransklærerforeningen til Folketingets uddannelsesudvalg, Folketingets kulturudvalg, til undervisningsminister Bertel Haarder og til kulturminister Brian Mikkelsen.

Kære uddannelsesudvalg, kulturudvalg, undervisningsminister Bertel Haarder, kulturminister Brian Mikkelsen.

Vi har i Fransklærerforeningen (forening for fransklærere fra folkeskolen, de gymnasiale uddannelser, professionshøjskoler, universiteter) med stor interesse læst rapporten Sprog til tiden offentliggjort den 7.4.2008 fra regeringens sprogudvalg med dir. Jørn Lund som formand.

Vi noterer med stor tilfredshed at regeringens sprogudvalg i sin rapport fremkommer med mange gode pointer og anbefalinger der vil kunne styrke sprogenes stilling og bevidstheden om vigtigheden af gode sprogkompetencer. Vi noterer med interesse at udvalget peger på det uheldige i at Danmark på den ene side har tilsluttet sig den nordiske sprogdeklaration fra 2006 om at sikre landenes hovedsprog, fremme kendskabet i landene til de nordiske nabosprog, og at de nordiske befolkninger får kendskab til mindst (MINDST) to andre sprog derudover, men at Danmark på den anden side med HF og HTX-uddannelserne har nogle ungdomsuddannelser hvor der er kun krav om engelsk, men ikke er noget krav om 2. fremmedsprog. I Barcelona i 2002 og i Bruxelles i 2005 har de europæiske lande forpligtet sig til "1+2". Det hedder i Bruxelles-erklæringen: "kommunikative færdigheder i førstesproget og to andre sprog bør være det minimale mål for grundskolen og de gymnasiale uddannelser." (Bruxelleserklæring, 25.11.2005, citeret i rapporten side 12 i html-udgaven).

Vi har med interesse noteret os den foruroligende oplysning som udvalget peger på, at der er en stor afstand mellem de vejledende timetal for fagene i folkeskolen og de krævede minimumstimetal og især at hele 38% af eleverne i folkeskolen får mindre end det vejledende timetal, heraf får 7% af eleverne i 1.-3. klasse ikke engang det lovpligtige minimumstal i fagene (rapporten, side 10 i html-udgaven).

Hvad særligt angår fransk er det værd at notere sig, som udvalget gør, at fransk er det 10.-største sprog i verden hvad angår udbredelse (efter bl.a. engelsk, spansk, russisk, arabisk og portugisisk). Vi kan tilføje at fransk tales på alle på kontinenter, og i følge Den store danske Encyklopædi er fransk "blandt de største interkontinentalt udbredte europæiske sprog".

Udvalget er også og med rette meget optaget af og har glimrende overvejelser om hvorledes interessen for og gode kompetencer i dansk, de nordiske sprog og fremmedsprog kan fremmes og stimuleres blandt børn og unge og i befolkningen som helhed. Vi glæder os over udvalgets anbefaling af at Danmark aktivt støtter EU's øgede fokus på flersprogethed og de krav, der er fra flere medlemslande, bl.a. Spanien, om en øget opmærksomhed omkring det sproglige (s. 44 i html-udgaven).

Så meget desto mere undrer det os at udvalget fremlægger en anbefaling der snævert fokuserer på tysk, idet et flertal anbefaler at ophæve valgfriheden mellem tysk og fransk i folkeskolens 7. klasse og at indsnævre elevernes 2. fremmedsprog til at være tysk, der anbefales gjort obligatorisk. Hvad angår fransk hedder det i rapporten at "det skal være muligt for de skoler, som har ressourcerne til det, at tilbyde fransk som 3. fremmedsprog i folkeskolen. Derudover vil der stadigvæk være mulighed for at de unge kan lære fransk i gymnasiet".

Den sproglige indsnævring udvalget forestiller sig falder dårligt i tråd med anbefalingen i rapporten "En nyttig udfordring, hvordan en mangfoldighed af sprog kan bidrage til at knytte Europa tættere sammen" udarbejdet af en gruppe nedsat på initiativ af EU-kommissionen, Bruxelles, 2008, 30 sider. Rapporten blev fremlagt på en konference om sproglig mangfoldighed afholdt af EU-kommissionen i København den 4.4. 2008 henvendt til beslutningstagere om sproglig mangfoldighed. Rapporten anbefaler at EU-borgere udover deres identitetssprog (typisk modersmålet) og et kommunikationssprog (ofte engelsk) har et *personligt adoptivsprog* (ofte, men ikke nødvendigvis, et andet EU-sprog).

Vi går i Fransklærerforeningen naturligvis ind for tiltag som kan styrke 2. fremmedsprog (og 3. og 4.) i folkeskolen og i ungdomsuddannelserne, herunder naturligvis tysk som et stort og både kulturelt og økonomisk afgørende vigtigt sprog i Europa, det største sprog i Europa efter russisk. Tysk er som andre sprog udover engelsk, herunder også ikke mindst fransk, ramt af tilbagegang i uddannelsessystemet, hold der tidligere blev oprettet, oprettes nu ikke. Alle tiltag der kan modvirke denne sproglige deroute, som Fransklærerforeningen og vore kolleger i de øvrige sprogforeninger også tidligere har påpeget, hilser vi naturligvis velkomne. Vi vil dog advare mod at en styrkelse af tysk sker på bekostning af fransk.

Hvad angår valget mellem tysk og fransk i 7. klasse er der intet belæg for at antage at dette valg er problematisk, bortset fra at det mange steder ikke er reelt da fransk ikke tilbydes. Vi tror ikke at udvalgets anbefaling er vejen frem, og da 38% af eleverne som anført af sprogudvalget har mindre end det vejledende timetal, vil fransk leve en højst usikker tilværelse som eventuelt 3. fremmedsprog afhængigt af om skolerne finder at "har ressourcerne til" at tilbyde fransk som 3. fremmedsprog (sprograpport, html-udgave, side 11-12).

Vi tror at forslaget om obligatorisk tysk vil give bagslag og skade ikke bare fransk, men også tysk og dermed interessen for andre sprog end engelsk generelt. Forslaget risikerer dermed at virke mod sin hensigt ift både fransk, tysk og 2. og 3. og 4. fremmedsprog generelt. Tysk risikerer at blive opfattet negativt, når eleverne ikke kan vælge principielt frit mellem tysk og fransk, som de kan i dag, hvor godt 20% af folkeskolerne (263 folkeskoler ud af 1288, ca. 500 grundskoler med fransk i alt) udbyder fransk som 2. fremmedsprog fra 7. klassesetning og op.

Allerede i dag er gruppen af elever der hverken vælger tysk eller fransk langt større end den gruppe elever der vælger fransk. Hvordan vil det gå med sproglæringen for franskeleverne og elevgruppen uden 2. fremmedsprog hvis tysk gøres obligatorisk? (tal for 2007, hele landet: tysk: 33.757 elever, fransk: 4.418 elever, elever uden 2. fremmedsprog: 11.410, Elisabeth Lauridsen, Andet fremmedsprog i folkeskolen, Århus Universitet, maj 2008, p. 33).

En franskkollega fra folkeskolen der har mange års erfaring som beskikket censor rundt omkring i landet skriver: *"Alle erfaringer viser at på de skoler, hvor eleverne har et reelt valg mellem tysk og fransk, er der også en interesse og motivation for at lære fransk. Der sker samtidig en styrkelse af 2. fremmedsprog, da det bliver et aktivt valg. Der hvor der ikke er mulighed for at vælge, opleves tysk som noget de er tvunget til at lære uden at de selv har valgt det. Et reelt tilbud om at sidestille elevernes valg af fransk eller tysk i folkeskolen vil løse en del problemer. Det vil aflive myten om at fransk er for de "dygtige" elever, og også aflive forestillingen om at fransk er sværere end tysk. Det vil løse en del organisatoriske udfordringer på skolerne, og det vil gøre det nemmere og mere fair for de elever der skal skifte skole."*

Meget tyder på at det er demotiverende at fratage elever og forældre valgmuligheden mellem tysk og fransk og kan føre til utilfredshed. Det viser erfaringerne fra Rudersdal kommune, hvor kommunen har gennemført en ordning fra den tidligere Søllerød kommune som nu skal gælde også for borgerne i den tidligere Birkerød kommune.

Man har her gjort tysk til obligatorisk 2. sprog fra 7. klasse, mao. ophævet valgmuligheden mellem tysk og fransk. En forælder fra Birkerød skriver i et læserbrev 4.5.2008: *"Tysk bliver obligatorisk andet sprog i hele kommunen, i stedet for at man lader forældre eller den enkelte skole vælge. ... Der kan være stor glæde ved at lære et sprog og få kendskab til den kultur, der følger med. I dag er sprogundervisning i høj grad undervisning i kultur og samfundsforhold. De, der af egen grund ville have valgt den franske kultur, får ikke ret meget glæde i at være tvunget til tysk. Hvorfor skal Venstre være arrogant og imod borgernes velbegrundede protester altid gøre, som man gjorde i den gamle Søllerød kommune uden at tænke på, at man havde lige så gode erfaringer i Birkerød og benyttede sig af, at loven reelt tillader valgmulighed af sprog allerede i 7. klasse?"*

Til belysning af problemerne for tysk og fransk i folkeskolen, også den geografiske ulighed, citerer vi her konklusionen i en stor undersøgelse: "Andet fremmedsprog i folkeskolen, del 1: Hvad siger tallene?" gennemført af cand.mag. Elisabeth Lauridsen, Institut for Sprog, Litteratur og Kultur ved Aarhus Universitet, maj 2008:

"Alt i alt ser det ud til, at der er grund til bekymring over andet fremmedsprogs status og udvikling i folkeskolen. Antallet af tyskelever falder og det samme gør deres karakterer. Selvom antallet af franskelever stiger, er det geografisk kun i Hovedstadsregionen og i Region Sjælland, alle andre steder falder antallet af franskelever. Når man bor i Jylland og på Fyn, er der ydermere langt imellem de skoler, der har fransk. Der er altså en geografisk ulighed i sprogkompetencerne, og det ser ud til at være en stigende tendens. Antallet af elever, der fravælger andet fremmedsprog i folkeskolen stiger i hele landet især i Region Sjælland. Man kan undre sig over, hvorfor det lige netop er her, men i sig selv er et fravalg af andet fremmedsprog bekymrende i en tid, hvor behovet for folk med sproglige kompetencer stiger.

Statistikkerne har altså identificeret nogle problemer omkring andet fremmedsprog i folkeskolen, men løsningerne må komme et andet sted fra. Hvis vi i Danmark ønsker folk med gode sproglige kompetencer i andet end engelsk, skal der gøres noget for at vende denne udvikling det sted, hvor børnenes interesse for fremmedsprog skal vækkes, nemlig i folkeskolen."

Fransklærerforeningen finder på denne baggrund at der er god grund til at overveje at føre 2. fremmedsprog ned i 6. klasse og ændre fransks status fra at sproget blot "kan" tilbydes til at det "skal" tilbydes på så mange skoler at eleverne får et reelt valg i hele landet. Det kræver imidlertid at der uddannes lærere i faget. Bilag 2 viser at fransk i læreruddannelsen er alvorligt truet af udslettelse, i 2 af landets 5 regioner er faget nu dødt. Det findes endnu på 4 professionshøjskoler, men kun på 2 af dem er der oprettet et begynderhold: et i Århus og et i København.

Vi har svært ved at tro at det er en politisk hensigt at sproglig forarmelse og sprogdød skal brede sig i det danske uddannelsessystem. Vi tror ikke at anbefalingen af at fremme tysk på bekostning af fransk er vejen frem. Globaliseringen kræver en langt mere ambitiøs sprogpolitik, både i bredden og i dybden.

Med venlig hilsen

Frank Østergaard
formand for Fransklærerforeningen

Bringetoften 25
3500 Værløse
tlf. 44657722
mail: frankf.oestergaard@email.dk

Kopi til regeringens sprogudvalg ved dir. Jørn Lund, til Danmarks Lærerforening, Sproglærerforeningen og til sproglærerforeningerne i Gymsprog.

Bilag 1:

lederartiklen fra seneste nummer af Fransklærerforeningens tidsskrift Fransk Nyt, april 2008:

Om nødvendigheden af sprog - et gennembrud?

Af Frank Østergaard, Formand for Fransklærerforeningen

Det er som om vore advarsler om situationen for fransk og andre sprog er blevet hørt af stærke aktører og beslutningstagere. Vi er optimistiske fordi vi ved at fransk sprog og kultur er personligt og jobmæssigt berigende, kompetencegivende og nødvendigt. Nu ser det ud til at Fransklærerforeningen ikke står alene med den opfattelse.

Efter Fransklærerforeningens generalforsamling i november¹ [1] fremlagde Dansk Industri på en konference i København den 4. december Lisbeth Verstraete Hansens² [2] undersøgelse "Mere (end) sprog", 2007. .

Undersøgelsen viser at engelsk i DI's medlemsvirksomheder bliver mere og mere nødvendigt, men også mere og mere utilstrækkeligt. Der er i meget høj grad brug for tysk, fransk og andre sprog når virksomhederne skal kommunikere med handelspartnere i udlandet. Ifølge denne undersøgelse³ [3] har 80 % af virksomhederne oplevet mangel på sproglig kompetence som en barriere. 12 % af disse angiver at de ligefrem har tabt ordrer, 27 % har afstået fra markedsfremstød. Det svarer til at godt 8 % af de i undersøgelsen medvirkende virksomheder har afstået fra nye markedsfremstød, og næsten 4 % har oplevet at virksomheden har tabt ordrer som følge af manglende sproglige kompetencer. I samhandelen med Frankrig oplever virksomheder at de ikke selv er gode nok til partnerens sprog, og at de franske partnere ikke er gode nok til engelsk. Det samme gør

¹[1] Se referat i Fransk Nyt nr. 253

²[2] fra Copenhagen Business School

³[3] www.DI.dk

sig gældende for DI-virksomhedernes kommunikation med tyske partnere. DI's konklusion er tydelig: det er vigtigt at virksomhederne har medarbejdere der behersker samhandelspartnernes sprog, ofte fordi de udenlandske partnere ikke er gode nok til engelsk. Kompetencer i tysk, fransk og andre sprog i virksomhederne har altså afgørende betydning.

Den næste vigtige markering for sprogene fandt sted den 5. december hvor en stor sprogkonference fandt sted på Copenhagen Business School. Her blev sprogenes nødvendighed på den ene side og deres deroute i Danmark på den anden belyst fra forskellige vinkler. Der var en paneldebat med deltagelse af bl.a. DI, Undervisningsministeriet, Forskningsministeriet og Fransklærerforeningens formand. Sprogenes situation i Danmark blev grundigt belyst, bl.a. ved styrtdykket i 3. fremmedsprog efter gymnasireformen: fra 41 % til 6 % og de truende sproglukninger på CBS hvor man for at spare har set sig nødsaget til at lukke tolke- og translatøruddannelserne i tysk, fransk, spansk, italiensk og russisk. I et notat til bestyrelsen på CBS fra oktober hedder det *"trods den dokumenterbare efterspørgsel efter kandidater inden for sprogområdet"*.

En uge senere, den 12. december, mødtes forligspartierne bag gymnasireformen og vedtog en række justeringer for at styrke naturvidenskab og sprogene⁴[4]. Det udspil som Bertel Haarder lancerede i maj, og som følgegruppen fulgte op i sin rapport fra juni, om at alle stx-elever skulle vælge et af 5 særligt kompetencegivende fag på A-niveau: matematik, fysik, kemi eller et fortsættersprog blev i december ændret i retning af en let styring af elevernes valg i en bestemt retning – idet rækken af fag dog blev udvidet med engelsk, biologi, latin og græsk. Dette nye krav som vil komme til at gælde for nye 1.g elever fra august 2008, kommer ikke til at betyde noget jordskred, idet det kun berører 4 % af eleverne, beregnet ud fra de nuværende 3.g-elevers valg. Men som noget afgørende er fortsætterfransk A defineret som et blandt i alt 9 hard core-kompetencegivende fag hvoraf eleverne skal vælge et.

Skolerne skal desuden fra august 2009 udbyde en studieretning der giver eleverne mulighed for at få 3 fremmedsprog. I stx skal engelsk A eller fortsættersprog A efter skolens valg indgå i studieretningen sammen med et begyndersprog A eller et klassisk sprog A, eller studieretningen skal sammensættes sådan, at eleverne gennem studieretningsfag og valgfag får mulighed for at få disse fagkombinationer. Ændringen indebærer dog ikke krav om at den enkelte skole skal oprette de udbudte studieretninger. En anden justering giver en "naturvidenskabelig rabat" til særligt sprogligt orienterede elever med 4 fremmedsprog. Disse elever behøver ikke at løfte deres obligatoriske, naturvidenskabelige fag fra C-niveau til B-niveau. Desuden kan 3. og evt. 4. fremmedsprog (ikke 2.) fremmedsprog afsluttes på et lavere niveau: fortsætter C, latin C eller begynder B, dvs. at eleverne nu kan vælge et begyndersprog på B-niveau eller et fortsættersprog / latin på C-niveau. Man kan mene at et tredje og evt. 4. sprog på et lavt niveau i 1 år kan være bedre end ingenting til sprogligt interesserede elever.

Endelig peger en forøget opmærksomhed fra EU-kommissionens side fremad. Kommissæren for flersprogethed, rumænske Leonard Orban, var i Danmark til konference

4[4] http://www.uvm.dk/07/aendring_gymnasireform.htm?menuid=6410.

den 5. februar om sprogenes nødvendighed, ligeledes arrangeret af DI. Her var det klare budskab igen at engelsk er nødvendigt, men ikke tilstrækkeligt. EU-kommissionens danske repræsentation følger op herpå med en konference i april "Er engelsk virkelig nok?", henvendt til beslutningstagere. FLF er også inviteret. Det er som om der efter pres fra dele af erhvervslivet, EU og (i al beskedenhed) sproglærerforeningerne er en forøget bevidsthed også på det politiske niveau om at sprogene er nødvendige: engelsk, ja, men også især tysk og fransk, men også spansk, italiensk, russisk, japansk, kinesisk, arabisk. Man kan kun håbe at de truende tvangsopsparringer på uddannelsesområdet ikke vil betyde et tilbageskridt så vi atter havner i det gamle paradoks at den politiske vilje angiveligt er til stede, men ikke de økonomiske rammer.

Derfor må vi som forening sammen med kollegerne fra de andre sproglærerforeninger og kollegerne rundt om i landet gribe det momentum for den nødvendige flersprogethed der er skabt gennem de klare meldinger fra DI og EU og gennem den vigtige signalværdi der ligger i justeringen af gymnasireformen: Fransk hører til blandt de afgørende nødvendige kompetencer.

(marts 2008, trykt i Fransk Nyt nr. 254, april 2008)

Bilag 2:

Fransk i læreruddannelsen - studieåret 2008-2009 - opgørelse pr. 31./5. 2008

Professionshøjskoler i

Hold og antal franskstuderende

Region Nordjylland:	
Læreruddannelsen i Hjørring	Ej franskhold
Læreruddannelsen i Aalborg	Et fortsætterhold med 6 studerende
Region Midtjylland:	
Læreruddannelsen i Silkeborg	Et fortsætterhold med 3 studerende
Læreruddannelsen i Århus	Et fortsætterhold med 8 studerende Et begynderhold med 7 studerende
Læreruddannelsen i Skive/Nørre Nisum	Ej franskhold
Region Syddanmark:	
Læreruddannelsen i Jelling	Ej franskhold
Læreruddannelsen i Odense	Ej franskhold

Læreruddannelsen i Skårup	Ej franskhold
Læreruddannelsen i Ribe/Esbjerg	Ej franskhold
Læreruddannelsen i Haderslev	Ej franskhold
Region Sjælland:	
Læreruddannelsen i Holbæk	Ej franskhold
Læreruddannelsen i Vordingborg	Ej franskhold
Læreruddannelsen i Haslev	Ej franskhold
Region Hovedstaden:	
Læreruddannelsen Blaagard	Ej franskhold
Læreruddannelsen KDAS	Ej franskhold
Læreruddannelsen Zahle	Et fortsætterhold med 15 studerende - aftenhold Et begynderhold med 15 + d.d. ikke kendt antal eksterne studerende -
Læreruddannelsen Frederiksberg	aftenhold Ej franskhold